

Fethiye’de Kırsal Turizm ve Sorunları Hakkında STK’lar ve Yerel Yönetimin Görüşleri

Cemal Artun¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü Fethiye

* Sorumlu Yazar:

Email: cemalartun@mu.edu.tr

Geliş Tarihi: 17 Ekim 2015

Kabul Tarihi: 30 Kasım 2015

Özet

Kitle turizmine büyük ölçüde bağımlı olan Fethiye’de kırsal turizm potansiyelinin de bulunmasına ve sektördeki aktörlerce sıkça dile getirilmesine rağmen, kırsal turizme ilgi söylemin ötesine geçememektedir. Fethiye’de turizmle ilgili aktörler kitle turizmine olan bağımlılığını azaltmak, turizmi tüm yıla yaymak ve turistik ürün ve turist tipolojisini çeşitlendirmek adına alternatif turizm potansiyelini değerlendirmeye ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı yaymaya çalışmaktadırlar. Bu düşünceyle Fethiye’de, alternatif turizm türlerinden biri olan kırsal turizm üzerinde durulmaktadır. Sürdürülebilir turizmle birlikte paydaşların katılımının ön plana çıkması, yönetim çalışmalarının turizmde de irdelenmeye başlaması ve kırsal turizmin kırsal kalkınmayla ele alınmasının katılımcı bir modeli vurgulamasının keşiştiği noktada Sivil Toplum Kuruluşları (STK) gündeme gelmektedir. Araştırmada, STK’ların neden kırsal turizmde önemli hale geldiği araştırılmış ve Fethiye özelinde kırsal turizmle ilgili olan STK’lara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada temsil niteliğinden ziyade, katılımcıların araştırma konusuyula olan ilgisi göz önüne alınarak yerel yönetim de sürece dâhil edilmiştir ve ilgili tüm paydaşların (örneğin turistlerin) tümünün görüşleri alınmadığı için ilgili aktörler sözcüğü tercih edilmiştir. Fethiye’deki kırsal turizmle ilgili STK’ların ve yerel yönetimin düşüncelerini ve kırsal turizmle ilgili aktörler arasındaki ilişkileri ortaya koymak çalışmanın amacıdır. Nitel bir çalışma olan bu makalede, Fethiye’deki kırsal turizmle ilişkin STK’ların ve yerel yönetimin görüşleri, yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle oluşturulan soru formuyla toplanmıştır. Görüşmelerde katılımcılar arasında kırsal turizmin kitle turizminin tamamlayıcısı mı alternatif mi olduğu konusunda kafalarının karışık olduğu, kırsal turizmi geliştirecek özel bir projenin olmadığı, fazla dillendirilse de kırsal turizmin yatırım nezdinde fazla gündemde olmadığı, kırsal turizme yönelik işletme sayısının azlığı ve kırsal turizmde istenilen seviyeye ulaşılamadığı göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fethiye, kırsal turizm, Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

The Opinions of NGOs and Local Government about Rural Tourism and Its Issues in Fethiye

Abstract

Fethiye which is largely dependent on mass tourism and the frequently voiced by the actors in the sector, can’t go beyond rhetoric interest in rural tourism despite having the rural tourism potential. To reduce the dependence on mass tourism, extent tourism over a period of the year and diversify the tourism product and the tourist typology; the actors in the tourism sector of Fethiye try to benefit from rural tourism potential and dissemination of sustainable tourism approach. With this scope in mind, rural tourism one of the alternative tourism types is dwelled on in Fethiye. At the intersection of coming into prominence of participation of stakeholders with sustainable tourism, the studies of governance started discussed in tourism and addressing rural tourism with rural development emphasized a model of participatory, nongovernmental organizations (NGO) become a current issue. In this study, why the NGOs become important was examined and it was tried to contact the NGOs which are involved to the rural tourism in Fethiye. In the study, local government is involved by considering the participants’ interest in the subject of research rather than representative and the actor word is preferred because of all relevant stakeholders (eg. tourists) actors not involved. The purpose of this study is to reveal the ideas of NGOs related rural tourism and local government and the relationship between the actors related rural tourism. In this paper which is a qualitative study, the ideas related rural tourism in Fethiye of NGOs and local government are collected with a question form which is developed with semi-structured interview techniques. In the interviews it’s noticed that: they are confused between the participants about the rural tourism is an alternative or complementary of mass tourism, the absence of special project to develop the rural tourism, rural tourism don’t remain on the agenda about investments much as it’s expressed, the small number of enterprises in rural tourism and they couldn’t reach the desired level in rural tourism.

Key Words: Fethiye, rural tourism, Nongovernmental organizations (NGO)

GİRİŞ

Kırsal turizmle birlikte, geleneksel turizm merkezlerinden uzaklaşmanın (14) yanında, kitle turizmine alternatif oluşturmak ve turizm olgusunu tüm yıla yaymak için alternatif turizm türlerine doğru bir yönelim olduğu dikkat çekmektedir. Fethiye’de turizmle ilgili paydaşlar da bu düşünceyle 3 S (deniz,kum,güneş) turizmüne olan bağımlılığını azaltmak, turizmi tüm yıla yaymak ve turistik ürün ve turist

tipolojisini çeşitlendirmek adına alternatif turizm potansiyelini değerlendirmeye ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı yaymaya çalışmaktadırlar. Fethiye’de, alternatif turizm türlerinden biri olan kırsal turizm bu düşünceyle üzerinde durulan bir turizm çeşididir.

Fethiye’de kırsal turizmin sahip olduğu potansiyelin değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi Sivil Toplum Kuruluşları (STK) tarafından dile getirilmektedir. STKlar’ın turizm konusunda ön plana çıkmaları ve resmi kurumların yanında

sivil inisiyatifi temsil eden oluşumlar olarak yer almaya başlamaları bir dizi gelişmenin sonucudur. McKinnon (2002)'a göre küreselleşmenin bir sonucu olarak yönetim modellerinde son 20 yılda görülen devlet müdahalesinin sınırlanması ve yeni yönetim modelinin ortaya çıkmasıyla sınırlanan siyasi otorite sonucunda, toplumu güçlendirmek ve sorumluluk almak için içsel bir kapasiteyle kendi kendini düzenleyen kuruluşlar ön plana çıkmıştır (19). Böylece farklı bir biçimde şekillenen ilişkiler, toplu karar alma, hükümet ve hükümet dışı (STK) aktörlerini içeren çeşitli aktörlerin yer aldığı bir sürece dönüşmüştür (19).

Güncel örgüt ve iş modellerinin de paydaş yaklaşımını desteklemesi ve çok sesli düşünce yapısını oluşturmak adına STK'ların yerel yönetimle veya resmi otoriteyle beraber çalışması yönündeki düşünce genel kabul görmektedir. Turizmde yönetim yapılarını konu eden çalışmalar, Van Der Duim (2008)'e göre gelişmekte olan ekonomilerde, sürdürülebilir bölgesel kalkınma için turizmin öncü rolünün anlaşılmasına ışık tutmaktadır (1). Dolayısıyla kırsal turizmin sürdürülebilir turizm konusunda ele alınması ve güncel örgüt ve iş modelleri nedeniyle sürdürülebilir turizmle yerel paydaşların katılımının istenmesini gündeme gelmektedir. Özetle, yönetim yapıları çalışmalarında STKlar'ın yerinin ve öneminin tartışılması önem kazanmaktadır.

Kırsal turizm, kırsal kalkınma stratejilerinin toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla ilişkilidir ve meslekî eğitimi, kırsal mirasın korunmasını, tarımın iyileştirilmesini, yerel halkın örgütlenmesini, üretimde kalitenin artırılmasını ve çevrenin korunması bilincini teşvik etmektedir (11). Kalkınmanın ekonomik büyümeden farkı çevresel, sosyal ve kültürel boyutu kapsamı ve bu üç boyutta ilerlemeyi vurgulamasıdır. Kırsal kalkınma, kırsal alanların ilerletilmesinin salt ekonomik boyuta dayandırılmasını kastetmez. Sağlanan ekonomik büyüme çevresel, sosyal ve kültürel alana da yansiyacak nitelikte olması belirtir. Bunun gerçekleştirilmesinde STK'lar önemli görevler üstlenmektedirler. STK'ların turizm sektöründeki işlevi turizm politikası ve planlaması, turizm pazarlaması, sürdürülebilir turizm gelişimi, turizm araştırmaları ve eğitimleri kapsamaktadır (13). Yerel veya bölgesel seviyede düşünüldüğünde, bu işlevlerin yerine getirilebilmesi için STK'ların doğru bir yapılanmayla koordine olmaları gerekir. Dolayısıyla STK'lar çok sesli bir düşünceyi ön plana çıkarırsalar da, bir bütünlük oluşturmayı sağlayacak şekilde kendi aralarında yapılanmaları önemlidir.

Kırsal turizm tanımlara incelendiğinde bazı tanımların kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği alanın özellikleri üzerine odaklandığı, bazılarının ise turistlerin kitle turizmi dışında alternatif turizm türlerine ilişkin farklı bir turizm faaliyeti beklentilerini vurguladığı görülmesi, kırsal alanlarda ortaya çıkan bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm çok yönlü ve kompleks bir aktivite olduğunu göstermektedir (23). Bu karmaşık yapı veya özellik, dolaylı olarak kırsal turizm ile ilgili aktörler arasında da görülmektedir.

Sonuç olarak, kırsal turizm bölgesel olarak pek çok kesimin katılımıyla gerçekleştirilecek geniş bir örgütlenme ve koordine içerisinde yönetilmesi ve yürütülmesi gereken bir pazar dilimidir. Turizm bağlamında toplu karar alma süreci, birbirini tamamlayan ve rakip olan birçok örgütü, çok katmanlı bir yerel toplumu ve bir dizi özel/kamu ilişkisini kapsamaktadır (19; 20). Kırsal turizmde başarı faktörü karar alma sürecinde bu örgütler arasında bir eşgüdüm olmasını gerektirmektedir. Bu ilişki ve çeşitli aktörlerin etkili olmaya başlaması yerel politika ve karar alma sürecinde de görülmektedir ve STK'lar kırsal turizmde bu çalışma açısından beş nedenden dolayı önemli hale gelmektedir.

- Van Der Duim (2008)'e göre sürdürülebilir bölgesel kalkınma için turizmin öncü rolünü anlamaya ışık tutmada, STKlar önemli işleve sahiptirler (1). Bunun bir yansıması olarak, turizmin sürdürülebilir bir şekilde kalkınmaya katkı sağlaması ve yerel sakinlerin önemli olması çevresel ve sosyal alandaki STK'ların önemli bir role sahip olmasına neden olmaktadır (6). Dolayısıyla, STKlar'ın günümüzde kırsal-kentsel kalkınmada önemli işlevleri yerine getirdiklerinin düşünülmesi (2)

- Kırsal kalkınmada ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların bir bütün şeklinde değerlendirilebilmesi için yerel STK'ların ve yerel yönetimlerin işbirliği yapmasının gerekliliğinin gündeme gelmesi (11)

- Kırsal turizmin doğal güzellikleri ve çevreyi kullanması, doğal kaynakların ve çevrenin korunmasında sivil inisiyatifin ön plana çıkması

- STK'ların, yerel halkın kırsal turizm konusunda bilinçlenmesinde önemli bir rol üstlenmesi

- STKlar turizm planlaması ve politikalarında birtakım işlevlere sahip olması (13)

Kırsal Turizm

Turizm sektöründe hem arz yönünde hem de talep yönünde yaşanan değişimlerle birlikte, sektör hem niceliksel hem de niteliksel bir dönüşüme uğraması çeşitli turizm türlerinin de konuşulmasını beraberinde getirmiştir (25). Ayrıca, bu çeşitli turizm türleri kitle turizminin olumsuz etkilerini en düşük seviyede tutmak adına alternatif turizm hareketleri olarak da algılanmaktadır. Kırsal alanların sahip olduğu doğal ve kültürel varlıklar turizm açısından önemli bir potansiyel olarak görülmektedir (10). Bunun yanında, kırsal turizm, kırsal alanlarda tarım dışı istihdamla birlikte kalkınmanın gerçekleştirilebilmesine olanak tanıyan ve kırsal alanların sorunlarının çözümünde kalkınma aracı olarak görülmektedir (11). Kırsal bölgelerdeki turizme olan ilginin artması üç temele dayandırılabilir (15): Birincisi, insanların açık hava aktivitelerine ilgi göstermeleri, ikincisi kırsal alanlardaki insanlar için turizmin alternatif gelir ve istihdam kaynağı olarak görülmesi ve son olarak Sugiarti vd. (2003)'e göre kırsal alanların turizm açısından potansiyel taşıdığı farkına varılmasıdır (15).

Turizm için kırsal alan 3S (deniz,kum,güneş) olgusunun ve kent merkezlerinin dışında kalan ve doğal ve kültürel varlıkları içermesi gerekmektedir (22). Bu alanlarda kırsal turizmin gelişebilmesi için; coğrafi konumun uygunluğu, doğal güzelliklerin, tarihsel ve kültürel varlıkların korunmuş olması, altyapının ve konaklama olanaklarının gelişmiş olması, geleneksel üretim biçimlerinden en az bir tanesinin olması ve turistlere sunulabilmesi ve yerel halkın turizme ilişkin olumlu görüş benimsemesi gerekmektedir (11).

Kırsal turizmle çeşitli amaçların hedeflenmesi ve kırsal alanlarda çeşitli çekicilik unsurlarına vurgu yapılması kırsal turizm tanımlamalarında farklı akademisyen ve araştırmacılar tarafından çeşitli tanımlamaların yapılmasına neden olabilmektedir. Genel olarak kırsal turizm tanımları kırsal turizm aktivitelerinin kırsal alanda gerçekleşmesi gerektiği, geleneksel kültürü, tarım kültürünü, kırsal peyzajı ve basit yaşam tarzını içermesi gerektiği vurgulanmaktadır (9).

Kırsal alanın tanımının farklılık göstermesi (25), kırsal turizmin çok yönlü ve kompleks bir aktivite olması (23), çeşitli aktörlerin sürece dahil olması, ortak bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bu farklı tanımlamalardan dolayı kırsal turizm farklı isimlerle de anılmaktadır (25). Bunun yanında, kırsal alanlarda meydana gelen diğer turizm

türleriyle beraber kırsal alana ortak vurgu yaptıkları için bu farklı türler kırsal turizm olarak adlandırılabilir (3; 21). Ancak, bu farklı isimler arasında küçük nüanslar bulunmaktadır (7).

Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşebilmekle birlikte diğer turizm türleriyle de rahat bir şekilde uyum sağlayabilen bir turizm türü olmanın yanında, kırsal yerleşmelerle iç içe olabilmekte hem de doğal kaynaklara dayalı bir şekilde gerçekleşmektedir (21). AB Komisyonu (2003)'e göre kırsal turizmde, tatillerini kırsal bölgelerde kırsal mirası görerek ve kırsal hayat tarzından hoşlanan insanların sahip olduğu arzu itici güç olmaktadır (25).

Kırsal turizm tanımlardan anlaşılacağı üzerine, birtakım etkileşimlere neden olmaktadır ve bunun sonucunun olumlu etki yaratabilmesi bazı durumlara bağlıdır. Kırsal alanlarda kalkınma konusunda turizmin katkıları aşağıdaki durumlarda olumlu olabilmektedir (17).

- Turizmin, kırsal kalkınmaya konu edilen topluluk içerisinde geliştirilen inisiyatiflerle ortaya çıktığı zaman
- Halkın gerçek katılımı konusunda turizm planlamalarının ve kontrolünün fırsat sunduğunda
- Turizmin etkileri ve sonuçları hakkında yerli halk bilinçli olduğunda
- Turizmin, yerel toplum içerisinde kapasite geliştirmeye katkıda bulunduğunda
- Turizmin dağıtım kanallarıyla iyi bir bağlantısı olduğunda
- Yerel toplumun turizm konusunda iyi bir liderliğe/girişimciliğe sahip olduğunda
- Turizm işletmelerinde yerel mülkiyet fazla olduğunda

Kırsal turizmin olumlu etkilerinin yanında, bu etkilerin yanlış değerlendirilmesi, oluşan rantın yönetilememesi, kapasite ve arz arasında dengenin oluşturulamamasından kaynaklanan olumsuz etkileri de vardır (16):

- Tarım dışı faaliyetlerden elde ettiği gelir neticesinde yerli halkın tarım dışı faaliyetlere kaymasında artış yaşanması
- Spekülatif artışlar neticesinde yükselen arazi ve emlak değerlerinin yerli halkı rant ekonomisine yönlendirmesi
- Kırsal alanların kapasitesi üzerinde aşırı kullanımı sonucu ekolojik dengede yaşanan bozulmalar
- Yerli halkın kırsal turizmden elde ettiği gelirle yöre dışında değerlendirme şansının artması ve bu yönde hareket etmesi
- Tarımsal ürün desenini değiştirerek verimliliği azaltması
- Önlem alınmadığı takdirde kırsal yörede kültürel kirlenme yaşanması

Olumsuz etkileri minimize etmek ve olumlu katkıları üst seviyede tutmak için kırsal turizmin birtakım özellikleri içermesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, kırsal turizm toplumsal sorumluluk, ekolojik duyarlılık ve ekonomik verimliliği kapsadığı oranda olumlu sonuçlar yaratabilmektedir (14). Bu gereklilikler, kırsal turizmin salt pazarlama mantığıyla ele alınmayacağını vurgulamaktadır. Aksi durumda, kırsal turizmin kitle turizminde bir farkı kalmayacaktır. Ayrıca, çeşitli turizm türlerinin ve neden oldukları kalkınmanın yerli halk üzerindeki etkileri son dönemde göze çarpmaktadır (9). Kırsal turizminin istenilen seviyede kırsal alanların kalkınmasına katkı sağlayabilmesi için sürdürülebilirlik kavramının benimsenmesi ve tüm süreç boyunca göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kalkınma politikalarında dikkat edilmesi gereken konulardan bir diğeri, bölgeler arası kalkınma farklılığının en

düşük seviyede tutulmasıdır. Bunun yanında, kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri içerirken bunun sürekliliği sağlanması önemlidir. Bunu gerçekleştirebilmek adına ortaya atılan sürdürülebilir kalkınmada, önemli kalkınma araçlarından biri olarak kırsal turizm görülmektedir. Başarılı bir sürdürülebilir kalkınma politikası oluşturulabilmesi ve uygulanabilmesi paydaş yönetimini gerektirmektedir. Bunu gerektiren durum, turizmde her bir paydaşın farklı ihtiyaçları, amaçları, bakış açısı ve bilgi erişiminin olmasının (5) paydaşlar arasında istenilen eşgüdümün sağlanmasını zorlaştırmasıdır. Ayrıca, sürdürülebilirlik kavramının dinamik bir sistemin çekiciklerinin yapısal özellikleri açısından yorumlanmasını gerektirmesi (8), turizmin çekiciklerinden birisi olan doğal ve kültürel çekiciklerin sürdürülebilirlik açısından nasıl ele alınacağını gündeme getirmektedir. Sonuç olarak, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynak tabanının korunmasını ve yönetimini kapsamakta, bugünü ve gelecek kuşakların isteklerinin karşılanması ve bu alanda sürekliliğin sağlanması için her türlü teknolojik ve kurumsal düzenlemelerin yapılmasını vurgulamaktadır (11).

Sonuç olarak kırsal turizmin, sürdürülebilir kırsal kalkınma sürecinde etkili kullanılabilmesi için kırsal turizmin geliştirileceği bölgede turizm faaliyetleri ve yatırımları başlamadan önce nasıl bir dönüşüm yaşanacağını planlanması, yörenin turizmle nasıl bağdaştırılacağı gibi konular gündeme getirilmeli ve yerel yönetim etkin bir rol oynaması gerekmektedir (22). *Kırsal turizmle istenilen amaca ulaşmada kullanılan temel araçlar ise; yerel örgütlü davranışı ve katılımcılığı güçlendiren; kırsal kalkınmada ilgili merkezi ve yerel yönetim kuruluşlarının iş birliği ve koordinasyonunu azami düzeyde sağlayan ve sürekli kılan bütüncül program ve projelerin oluşturulmasıdır* (11).

Sivil Toplum Kuruluşları

Turizmde planlama, uygulama ve karar alma süreçlerinde çok sesliliği ve ortak katılımcılığı sağlamak adına vurgulanan yönetim yapısını oluşturmak zor bir süreci vurgulamaktadır. Çünkü karşılaştırmalı analizler, kaynak kullanımında farklı düşünen çeşitli paydaşların yer aldığı göstermektedir (19). Ayrıca, turizmde yönetim yapısını oluşturmak ve turizm değer zincirinde kapsayıcı bir yapı oluşturmak turizm sektörünün farklı ölçekteki sektörel yapısından dolayı karmaşıktır (1).

“Türkiye’de kırsal kalkınma çabalarının yoğun olarak sürdüğü her yerde, kırsal kalkınma daha çok köy veya tarımsal üretim merkezli olarak düşünülmüş ve köylünün ekonomik yönden kalkınması esas alınmıştır. Hâlbuki ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın bütüncül olarak ele alınması gerekir. Bu doğrultuda yerel sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine ortak katılımı şarttır” (11).

Akpınar (2004)'e göre sivil toplum, toplumun devlete ait resmi kurumlar dışında, kendi kendini yönlendirmesini, bireylerin devletten izin almadan toplumsal ilişkiler ve etkinlikleri ortaya koyabilmesini, kendi hür iradeleriyle bir araya gelip kendi amaç ve çıkarlarını izleyip bunları gerçekleştirebilmelerini ifade etmektedir (2).

Akatay ve Harman (2014) STK'ları insanların ortak çıkar, duyarlılık, talep vb. temelinde gönüllülük esasıyla bir araya gelerek devletin resmi kurumları dışındaki alanda oluşturdukları dernek, vakıf, sivil girişim, ilişki ağı vb. formal ve enformel esnek örgütlenmeler ya da yapılar ve etkinlikler şeklinde tanımlamaktadır (13).

STK, Birleşmiş Milletler tarafından şu şekilde tanımlan-

maktadır: ne devlet organı ne de devleti temsil etme amacı olmayan, gönüllük esasıyla kurulan, kar amaçlı faaliyette bulunmayan ve şiddetle ilişkili olmayan ve savunmayan herhangi bir resmi dernektir. Ancak STK, BM veya kuruluşunu resmi olarak onaylayan hükümetin belirlediği çizgileri tanımlamak zorundadır (18).

Tanımlamalarda belirtilen hususlar dikkate alındığında, Sivil Toplum Kuruluşları'nın beş temel özelliğinden söz etmek mümkündür; kar amacı gütmemek ve gönüllülük esasını benimsemek, bürokratik olmayan esnek bir yapıya sahip olmak, karar ve uygulamalarda tüm üyeleri içine alan katılımcı bir yaklaşımı benimsemek, kamu yönetiminin bir parçası olmamak ve yeri geldiğinde baskı grubu oluşturabilmektir (12). Turizm sektöründeki işlevine bakıldığında STK'lar mevcut özelliklerini korumakla birlikte turizm politikası oluşturma sürecinin başından itibaren sürece dahil olurlar. STK'lar turizm sektöründe turizm politikası ve planlaması, pazarlaması, turizm kalkınmasının sürdürülebilirliği ve turizm araştırmaları ile eğitimi başlıklarında toplanabilecek bir işleve sahiptir (13).

Yıldırım (2004: 42)'a göre Türkiye'deki STK'lara bakıldığında dört başlık altında sınıflandırmak mümkündür (13): Barolar, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Ziraat Odası ve Meslek Odaları gibi temsilcisi oldukları kesimin haklarını savunan kuruluşlar, işçi ve işveren sendikaları, gönüllü dernekler, vakıf veya benzerleri ve son olarak vatandaş inisiyatifi oluşumları.

Yerel kalkınma ve sürdürülebilir turizm açısından dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kırsal turizme ihtiyaç vardır (11). Bunun yanında, STK'nın etkinlik alanı içerisinde kırsal kalkınma da yer almaktadır (12; 2). Bu gibi kapsamlarından dolayı STK'lar turizm ile direkt bir bağlantıları vardır (18). Kırsal turistik ürünlerin planlanması, üretimi ve pazarlanmasında turizm sektöründeki ilgili aktörlerin birlikte hareket etmeleri gerektiğinden dolayı katılımcı, sorumluluk bilincine sahip ve bunun sürdürülebilirliğini sağlayan bir anlayışla turizm sürecine dahil olmaları son derece önemlidir (3). Benzer bir vurguyu BM yapmaktadır ve tüm paydaşları ilgilendiren kalkınma konusunda tüm paydaşları kapsayıcı bir görüş benimsenmesi gerektiğini, ancak paydaşlar arasındaki güç dengesizliğinden dolayı ortaya çıkan zorluğu aşmak adına STK eylemleri aşağıdaki hususları içermesi gerekli görülmektedir (6):

- Turizmin karmaşık sektör yapısı hakkında elde edilen bilgileri kamuya açık bir şekilde paylaşma
- Yöreye gelen turistleri çevresel, sosyal ve kültürel açıdan uygun davranışlar hakkında bilinçlendirme
- Turizmin olumsuz etkileri hakkında geniş bilgilendirme kampanyaları düzenleme
- Sürdürülebilir turizmle ilgili çalışmaların sayısını artırma
- Turizmin gelişimini ve politikasıyla yerel halkın bu gelişmeye tepkisini izleme

YÖNTEM

Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Fethiye'de yer alan ve turizmi faaliyet alanı olarak belirlemiş STK'lar ve yerel yönetimin bölgedeki kırsal turizm ve sorunları hakkında neler düşündüğü çalışmaya konu edinilmiştir. Nitel bir araştırma olan çalışmada, örneklem belirlemede temsil gücünden ziyade örneğin araştırma konusu ile ilgili göz önünde bulundurulmuştur (3). Bu kapsamda, Fethiye Kaymakamlığı'nın resmi web adresinde yer alan STK'lar listesi incelenerek ilgili aktörler seçilmiştir.

Fethiye Turizm Altyapı Hizmet Birliği (FETAB), Fethiye Turizm Tanıtım Kültür Çevre ve Eğitim Vakfı (FETAV), Fethiye Eko Turizmi Geliştirme Derneği, Çalış Turizm ve Tanıtma Derneği (Çalış-Der), Fethiye Turizm Derneği, Ölüdeniz Çevre Koruma ve Turizm Güzelleştirme Derneği, Kelebekler Vadisi Doğayla Uyumlu Yaşam Derneği, Fethiye Doğa Gönüllüleri Derneği, Fethiye Mavi Deniz Derneği belirlenmiş ve iletişime geçilmeye çalışılmıştır. Belirlenen STK'lara ek olarak ilgili meslek kuruluşları olan Fethiye Esnaf ve Sanatkarlar Odası (FESOB) ile Fethiye Sanayi ve Ticaret Odası (FSTO) örnekleme dahil edilmiştir.

STK'lar kadar etkili olan yerel yönetimi de dahil etmek adına Fethiye Kaymakamlığı, Fethiye Belediyesi ve yerel bazda Kaymakamlık'a bağlı olan Turizm Danışma Bürosu da kapsama alınmıştır. İlgili bu aktörlerin yanında, kırsal kalkınmaya katkı sağlamak ve yerel tohumu özendirmek adına proje gerçekleştiren Cumhuriyet Kadınları Fethiye Şubesi de görüşme yapılacak gruba dâhil edilmiştir ve kırsal turizmle ilgilerinin sınırlı olması nedeniyle görüşme formundaki bazı soruları cevaplamamışlardır. Belirlenen aktörlere ulaşmaya çalışıldığında FETAB, Kelebekler Vadisi Doğayla Uyumlu Yaşam Derneği, Fethiye Doğa Gönüllüleri Derneği'nin faaliyetlerini durdurduğu öğrenilmiştir. Fethiye Mavi Deniz Derneği ve Ölüdeniz Çevre Koruma ve Turizm Güzelleştirme Derneği'ne ise ulaşılamamıştır.

Sorulması planlanan soru türüne ve elde etmeyi umulan cevaplara dikkate alınarak (4), çalışmada verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygun görülmüştür. Görüşme esnasında karşılıklı olarak anlaşılır olmak istenilen amaca ulaşmada önemli (4) olduğu için hazırlanan görüşme formu açık uçlu sorulardan oluşmaktadır ve görüşmeler esnasında konuyu daha anlaşılır hale getirmek için veya görüşülen kişinin düşüncelerini netleştirmek adına ek sorular da sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemiyle elde edilen verilerin yorumlanıp düzenli bir şekilde çalışmada sunulabilmesi için (24) analiz kısmında betimleme seçeneği kullanılmıştır.

BULGULAR

Fethiye'de kırsal turizm yönelik olarak katılımcılara genel düşünceleri sorulduğunda, Fethiye'nin doğal ve fiziki yapısının, coğrafyasının yanı sıra şehir hayatıyla birlikte kırsal hayatın (özellikle yayla kültürünün) varlığını devam ettirebilmesi gibi nedenler neticesinde Fethiye'nin kırsal turizm açısından bir potansiyel taşıdığı düşünülmektedir.

Katılımcılara Fethiye'deki kırsal turizmin mevcut konumunu tanımlamaları istenildiğinde, tüm katılımcıların üzerinde birleştiği nokta kırsal turizmin kitle turizminden ayrı bir dal olarak henüz oluşmadığıdır. Bunun nedenlerini farklı noktalara bağlamışlardır. Çalış-Der aktörler arasında bilgi paylaşımının olmamasını, Turizm Danışma Ofisi gerekli altyapının oturmadığını, Ticaret Odası, Eko-Turizmi Geliştirme Derneği kitle turizminin gerisinde kalmasını, Kaymakamlık kırsal alanda yaşayan insanların kırsal turizm konusunda yeterli bilgi sahibi olmamalarını, Fetav hangi değerlerin ve unsurların kırsal turizm kapsamında değerlendirileceğinin bilinmemesini, Fesob ve Belediye master planının olmaması ve dolayısıyla kitle turizminden kırsal turizme geçişin nasıl gerçekleştirileceğinin bilinmemesini neden olarak belirtmişlerdir.

Kırsal turizm potansiyeli olmasına rağmen Fethiye'nin kırsal turizmde istenilen noktaya gelememesinde farklı nedenlere işaret edilmesi nedeniyle katılımcılara kırsal turizm Fethiye'de yaygın olan kitle turizminin bir alternatifi mi

yoksa tamamlayıcısı mı olduğu sorulmuştur. Ticaret Odası, Fesob, Belediye, Çalış-Der, Fetav kırsal turizmi kitle turizminin bir tamamlayıcısı olarak görürken, Kaymakamlık ve Turizm Danışma Ofisi kitle turizmüne aşırı bağımlılığı azaltmak adına kitle turizmini bir alternatif olabileceğini belirtmiştir. Eko-Turizmi Geliştirme Derneği ise konuya farklı bir bakış açısı getirerek aralarında mantıksal farklılık olduğu için kırsal turizm kitle turizminin ne tamamlayıcısı ne de alternatifi olabileceğini ifade etmiştir.

Fethiye'nin kırsal turizmdeki sorunları nelerdir şeklindeki soruya Eko-Turizmi Geliştirme Derneği kitle turizmi ve kırsal turizm arasındaki ilişkinin ne olması gerektiği konusunda vurgu yaparak kitle turizminin rehabilite edilerek taşıma kapasitesinin üzerine çıkılmadan belirli lokasyonlarda tutulurken, kırsal turizmin ise kendine has alanlarda yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Kırsal turizm konusundaki sorunlara yönelik olarak kırsal turizmin tanımının yapılması, kırsal turizme yönelik yönetmeliğin olmaması ve sınırlarının çizilmemesi, teşvik olmaması şeklinde maddeler sıralamıştır. Fesob, kırsal turizme dönük olarak yeterli sayıda işletme olmamasını belirtmiştir ve bu sayının artırılmasının olumlu bir katkı sağlayabilmesi için bu tarz işletmelerin özelliklerini ortaya koyan ve sınıflandıran bir yönetmeliğin gerekliliğini dile getirmiştir. Ticaret Odası kırsal turizminin varlığının kabul edilmemesinin en büyük problem olduğunu ifade etmiştir. Bu problemlerin çözülebilmesi için kırsal turizmin varlığının ve sorunları olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Çalış-Der ve Kaymakamlık kırsal turizmdeki en büyük problemin kitle turizmüne ve diğer alışılmış turistik ürünlerin dışına çıkılmamasını ifade etmiştir. Kırsal turizme yönelik mevcut bir örgütlenme olmaması nedeniyle kırsal turizm konusundaki zorlukların üstlenilmediği belirtilmiştir. Turizm Danışma Ofisi kırsal turizmi bir alternatif olarak gördüğü için gerekli altyapı çalışmalarının yapılarak kırsal turizm faaliyetlerinin zayıflığını ve kırsal turizm kapsamında bir tur planının eksikliğini vurgulamıştır. Belediye de altyapının eksikliğine vurgu yaparak, büyükşehir yasası çerçevesinde gelirlerinin kesildiği için gerekli altyapı yatırımlarını iletmede zayıf kaldıklarını belirtmiştir. Fetav, kırsal turizmde en büyük motivasyonun yerel halk olduğunu ve yerel halkı bu konuda bilinçlendirme ve teşvik etme çalışmalarının eksik kaldığını düşünmektedir.

Katılımcılara ilgili mercilerin kendilerinden görüş alıp almadıkları ve kırsal turizme ne gibi katkılarının olduğu sorulduğunda tüm katılımcılar görüşlerini belirli mercilere ilettiklerini ve dikkate alındığını belirtmişlerdir. Kırsal turizmle ilişkin düşüncelerini ve hazırladıkları raporları STK'lar yerel yönetime iletirken, yerel yönetimler ise bir üst kuruluşa iletmektedirler. Katılımcılar genel olarak, kırsal turizm kitle turizmüne göre daha dar bir kapsama sahip olduğu için dolaylı katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Turizm Danışma Ofisi hazırladıkları raporları bir üst makama bilgi aktarımı yapmakla yükümlü oldukları için direkt bir katkılarının olmadığını ifade etmiştir. Fesob kırsal turizm kapsamında Likya yolu üzerinde yeni bir tesis inşa ettiklerini ve kırsal turizmle yönelik olarak üyelerini bilgilendirdiklerini belirtmiştir. Ticaret Odası kırsal turizme katkı sağlayabilecek alternatif ürünleri ortaya koymaya çalıştıklarını ve bu kapsamda 38 tane yürüyüş yolunun yasal izinleri alınarak işaretlediklerini ve bir sonraki aşama olarak bu rotalar üzerinde kırsal turizm kapsamında faaliyet gösterebilecek tesislerin inşası gerçekleştirilmeyi istediklerini vurgulamıştır. Eko-Turizmi Geliştirme Derneği, kırsal turizme yönelik olarak somut bir model ortaya koymak için AB projesi kapsamında da desteklenen ve yörede kırsal turizm konusunda dikkat çeken

tesislerden biri olan Pastoral Vadi üzerinden halkı kırsal turizmle dönük özendirici çalışmalar yaptıklarını ifade etmiştir. Fetav, üyelerinin ortak hareket edebilmeleri için çalışmalar yürüttüklerini belirtmiştir. Kaymakamlık ve Belediye kendilerine sunulan raporlar çerçevesinde yetki sınırları dahilinde kendilerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye çalıştıklarını altını çizmiştir. Kırsal turizm kapsamındaki bir STK olarak faaliyet göstermese de, yerel tohum konusunda yaptıkları çalışmayla kırsal kültüre katkı sunan Cumhuriyet Kadınları Fethiye Şubesi, dernek olarak kırsal turizmde önemli bir unsur olan tarım faaliyetlerinin olumlu katkı sunabilmesi için yerli tohumu özendirmeye yönelik çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Belediye'nin yetki kapsamında kaldıkları için görüşlerini genelde Kaymakamlık'tan ziyade Belediye'ye ilettiklerini ve ortak çalışma yürüttüklerini ifade etmişlerdir.

Kırsal turizm konusunda çalışmaları ve yerel halka dönük bilinçlendirme faaliyetlerinin olup olmadığına ilişkin soruya bazı katılımcılar çalışmalarının olmadığını ifade etmişlerdir. Kaymakamlık, Belediye, Fetav ve Çalış-Der bu konuda hâlihazırda çalışmalarının olmadığını dile getirmişlerdir. Turizm Danışma Ofisi çift yönlü fonksiyonları olması nedeniyle ülke genelinde Turizm Bakanlığı'na yerelde ise Kaymakamlık'a halkı bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarına ilişkin nelere yapılabileceği konusunda rapor sunduklarını belirtmiştir. Cumhuriyet Kadınları Fethiye Şubesi özellikle yerel tohum konusunda hazırladıkları broşürlerle ve kırsal kesimde yaşayan yerel halkla direk temasa geçerek kırsal turizmle yönelik direkt olmasa da kırsal hayatın korunmasına yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapmaktadır. Eko-Turizm Geliştirme Derneği Muğla Tarım İl Müdürlüğü'yle karşılıklı görüş alışverişinde bulunarak eko-köy projesini hazırladıktan sonra projenin taslağında son düzeltmelerinin bitmesiyle Yanıklar Köyü'nde eko-köy inşa etmek için yerel halkı bilinçlendirme çalışmalarına başlayacaktır. Fesob yerel halka dönük olarak özellikle kültür bazlı hareket ederek Fethiye'nin kırsal yaşam öğelerini yok olmasını önlemek için bilinçlendirme çalışmaları yapmaktadır. Ticaret Odası kırsal turizm konusunda faaliyet gösteren ve ileride bu alanda yatırım yapmayı planlayanlara GEKA (Güney Ege Kalkınma Ajansı) işbirliğiyle doğru yatırımların yapılması için öğretici bir model oluşturmaya dönük çalışmalar yapmaktadır.

Kırsal turizm yapıldığı yörede tarımsal faaliyetlerin yoğun olması ve bu faaliyetlerin turizmle bütünleşebilmesi nedeniyle, kırsal kalkınmaya sağladığı katkılar tarım sektörüyle beraber düşünülmektedir. Bundan dolayı, Fethiye'de tarım faaliyetlerinin büyük ölçüde yürütüldüğü Seydikemer yöresinin büyükşehir yasası çerçevesinde Fethiye'den ayrılmasının kırsal turizmle etkileri katılımcılara sorulmuştur. Kaymakamlık ve Turizm Danışma Ofisi kırsal üretimde bir düşüşe neden olduğunu, ancak Seydikemerli üreticilerin ürünlerini Fethiye'deki semt pazarında satmaya devam etmesinin etkinin sınırlı kaldığını düşünmektedir. Cumhuriyet Kadınları Fethiye Şubesi ise Seydikemer'in ayrılmasıyla birlikte iki yörenin üreticileri arasında bir ayrılmaya neden olduğunu ve kırsal turizmle ilişkin tereddütlerin olduğunu belirtmiştir. Çalış-Der'e göre, etkinin olumlu olduğunu ve Seydikemer ayrılmasıyla birlikte Fethiye'de turizm sektörü daha fazla ön planda yer almaya başlamıştır. Ticaret Odası ve Fetav Seydikemer'in ayrılmasını doğru bir karar olarak nitelendirmekte ve bu şekilde uzak mesafelerin ayrılmasının Fethiye'nin kendi turizm sorunlarına odaklanmasının önünü açtığını düşünmektedir. Eko-Turizmi Geliştirme Derneği, Seydikemer'in ayrılmasının fazla bir etkisinin olmadığını, nedeninin Seydi-

kemer kırsal turizm açısından bir potansiyel taşıya da yerel halkın henüz bu konuda istekli olmadığı ifade etmiştir. Fesob Saklıkent ve ören yerlerinin Seydikemer'in ilçe olmasıyla birlikte Fethiye'den ayrılmasının altyapı çalışmalarının Fethiye'de gecikmesine neden olduğunu vurgulamıştır. Belediye Seydikemer'in ayrılmasının Fethiye'nin gelirlerini düşürdüğü için olumsuz katkı yaptığını dile getirmiştir.

Fethiye'de, yerel yönetim ve STK'lara göre kırsal turizme yönelik yerli ve yabancı turistlerin ilgileri hakkındaki görüşler genel olarak ilginin arttığı yönündedir. Ticaret Odası ve Fetav, 3 S algısı yoğun olan Fethiye'de denizsiz bir turizmin yeni yeni gündeme gelmeye başladığını ifade ederken, Eko-Turizmi Geliştirme Derneği ilginin artmasının en önemli nedeninin internetin etkin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte yerli ve yabancı turistler kırsal turizm işletmeleriyle kolay iletişim sağlayabilmesi olduğunu düşünmektedir. Ancak, ilginin henüz istenilen seviyeye ulaşmadığını belirtmiştir. Kaymakamlık ilginin daha da artırılması için tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Çalış-Der ise bu ilginin artırılmasında acente veya dış desteğe ihtiyaç olduğunu ve Fethiye'de kırsal turizm daha çok öğrenci ve genç kesimin ilgi göstermesinin nedeniyle özellikle bu kesime hitap eden pazarlama çalışmalarının yapılması ihtiyacını hissetmektedir. Belediye ilginin artmasında, Fethiye'ye gelen turistlerin doğasını gördükçe ilgilerinin kırsal turizme kaymasının etkili olduğunu yönünde görüş bildirmiştir. Turizm Danışma Ofisi Fethiye'ye gelen yerli ve yabancı turistlerin kırsal turizme ilgisinin artırılmasının bir diğer yolunun bölgedeki otellerin yörede yetişmiş doğal ürünlere ilgi gösteren büyük ve orta ölçekli işletmelerin olabileceğini düşünmektedir. Özellikle Fethiye Lezzeti projesiyle gündeme getirilen bu düşüncenin otel işletmelerince sahiplenilmesinin kırsal turizme olan ilginin artırılmasında kullanılabileceğini düşünmektedir. Fesob, kırsal turizme olan ilginin düşük kaldığını ve bunun nedenini kırsal turizmle ilişkin veri tutulmamasına bağlamaktadır. Eğer kırsal turizmin bölgede geliştirilmesi isteniliyorsa, her yıl düzenli aralıklarla tutulan veriler üzerinden sağlanan gelişmenin izlenerek gerekli adımların daha rahat atılmasını sağlayacağı yönünde görüş bildirmiştir.

Fethiye'de kırsal turizme yönelik işletmelerin sayısı ve elde edilen gelirin düşük kaldığı tüm katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Tüm katılımcılar, bunun nedeninin mevcut potansiyelin yönlendirilemediği için kırsal turizme dönük yeterli hizmet ve ürün üretimi gerçekleştirilemediği dolayısıyla istenilen seviyede gelir yaratılamadığını düşünmektedirler.

Kırsal alanlarda üretilen ürünlerin kırsal turizm arzında kullanımına ve altyapının yeterliliğine ilişkin tüm katılımcılar geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Kırsal turizmin altyapısının ve turistik arzının geliştirilmesinde temel nokta taşıma kapasitesinin ve yerel halkın dikkate alınması olduğunu ve bu nedenle endüstriyel üretime kaymayı önleyecek şekilde bir gelişmenin sağlanmasının kırsal turizmi arzu edilen seviyeye taşıyacağı ifade edilmiştir.

Son olarak, katılımcılardan Fethiye'de kırsal turizme ilişkin eklemek istedikleri sorulduğunda, ortak kanı kırsal alanın turizmde değerlendirilebileceği yerel halka ve üreticiye anlatılması gerekliliği ön plana çıkmıştır. Kaymakamlık özel sektörle birlikte kırsal turizm konusunda yerel halkın bilinçlendirilmesi projelerini desteklemenin önemi üzerinde durmuştur. Belediye Eğitim çalışmalarının farkındalık yaratacak, bilinçlendirmeyi destekleyecek ve oto kontrol oluşturacak şekilde tasarlanması gerektiğini düşünmektedir. Turizm Danışma Ofisi kırsal turizmde doğru ürün sunumu kadar üretiminin de önemli olduğunu ve iklimi, faunası ve

coğrafyası kırsal turizme yatkın olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Çalış-Der küçük üreticilerin Fransa modeli gibi kooperatifleşmeye giderek örgütlenmesinin daha yararlı olabileceğini üzerinde durmuştur. Ticaret Odası'na göre ciddi projelerin üretilmesi ve hayata geçirilmesinin gerekliliği unutulmamalıdır. Fesob bölgede yaygın olan kitle turizmine nispeten kırsal turizmin daha sakin bir tür olduğunu ve bunun turist hareketlerine yansıtıldığını göz ardı edilmemesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Fetav, öncelikle sürecin tasarlanması gerektiğini ve buna göre yapılacaklara doğru bir şekilde eğilebileceği üzerinde durmuştur. Eko-Turizmi geliştirme derneği bozulmamış kırsal kültürün mimarisinin, üretim yapısının ve gündelik yaşamının öncelikli genel bir fotoğrafinin çekilmesi gerekliliğinden bahsetmiştir ve bu fotoğrafa göre Fethiye'de kırsal turizmin geliştirilmesinin daha sağlıklı sonuçlar doğurabileceğini düşünmektedir.

SONUÇ

Yerel ekonomi içerisinde turizmin başat sektör olduğu ve kitle turizmine aşırı bağımlı olan bölgeler, hem bu bağımlılıklarına alternatif oluşturmak hem de turizmde olmazsa olmaz şeklinde kabul gören sürdürülebilir bir anlayışla mevcut doğal ve kültürel değerleri korumak adına alternatif turizm türlerine yönelim göstermektedirler. Alternatif turizm kapsamında değerlendirilen kırsal turizm, sürdürülebilir bir anlayışı gerekli kılan ve çok sesliliğe ihtiyaç duyan bir turizm çeşididir. Türkiye'de önemli turizm merkezlerinden birisi olan Fethiye'de, kırsal turizm faaliyetleri henüz dikkati çeken bir gelişme gösterememiştir. Fethiye'nin mevcut doğal ve kültürel değerleri kırsal turizm için uygunluk göstermesi ve Fethiye'nin kitle turizmine olan bağımlılığı azaltmak için alternatif turizm türlerine geçişin tüm paydaşlarca dillendirilmesi kırsal turizm odaklı harekete geçilmesi gerektiğini gündemde tutmaktadır. Bunların sürdürülebilir bir anlayışla gerçekleştirilebilmesi için çok sesliliği ön plana çıkaran bir sürecin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Kırsal turizmin sürdürülebilir turizm konusunda ele alınması ve güncel örgüt ve iş modelleri nedeniyle sürdürülebilir turizmle yerel paydaşların katılımı Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK) yerel otoritenin yanında kırsal turizmle ilgili düşünceleri ve neler yaptıklarının araştırılması gerekmektedir. Fethiye'de taraflarca farklı şekilde olsa da ele alınan kırsal turizm konusunda ilgili aktörlerin neler düşündükleri ve kırsal turizmin sorunları üzerine herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Çalışmada bu boşluğu doldurmak adına Fethiye'deki kırsal turizmle ilgili STKlar ve yerel yönetimle görüşülerek kırsal turizm konusundaki düşünceleri ve belirledikleri sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yapılan görüşmeler sonucunda katılımcıların hepsi Fethiye'nin kırsal turizm potansiyeli taşıdığı ama hak ettiği yerde olmadığı konusunda hemfikirler. Bunun yanında, Fethiye'nin kitle turizmi ile turizm sektöründe ön plana çıkmış olması, katılımcıların kırsal turizme bakış açılarını etkilemektedir. Katılımcıların yapılan mülakat görüşmelerinde ortaya koydukları düşünceler özetlendiğinde kırsal turizmle ilişkin düşünceleri belli başlı özellikleri şu şekildedir: Birincisi, Fethiye'de turizm sektörü büyük ölçüde kitle turizmiyle başladığı için kırsal turizmin bir fonksiyonu olan alternatif gelir yaratması ön plana çıkmaktadır. İkincisi, denizin haricinde Fethiye'de turizmin yapılabileceğine ilişkin insanların bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Üçüncüsü, Fethiye'nin doğal ve kültürel varlıklarının kitle turizmi için oluşturulan broşürlerinin dışında kırsal turizme ve hitap ettiği kesime özgü hazırlanmış tanıtma dokümanlarının ol-

mayışı büyük eksiklik olarak görülmektedir. Dördüncüsü, kırsal turizmin sorunlarına ilişkin düşünceler kırsal turizmin gereken ilgiyi görmediğinin etrafında kümelenmektedir. Son olarak, katılımcılar kırsal turizme özenle ele alınması gerektiğini düşündükleri için yaptıkları çalışmalarda ve önerdikleri çözümlerde ilginin nasıl artırılacağına dönük planlamaları vurgulamışlardır.

Katılımcılar, Fethiye’de kırsal turizm konusunda ileride sorun oluşturabilecek konulara değinmişlerdir. Büyükşehir Yasası ile birlikte köylerin mahalle statüsüne geçmesi, kırsal turizm planının ve yönetmeliğinin olmayışı, yerli tohumun yasak olması ve kitle turizmi ile kırsal turizmin alan sınırlarının belli olmaması katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde kırsal turizmin yapılamaz duruma düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalınabileceği üzerinde durulmuştur.

Fethiye’nin kırsal turizmde istenilen seviyeyi yakalayabilmesi için kırsal turizmin kitle turizminden farklı bir mantığı gerektirdiği ve Fethiye’nin özgün kültürel, sosyal, çevresel ve doğal değerlerinin korunarak ve devamlılığının garanti altına alınarak sürdürülebileceği unutulmamalıdır. Ancak, kırsal turizm kitle turizminden farklı bir bakış açısını gerektirse de, sektördeki mevcut durum bu iki turizm türünün farklılaştığı noktaları ve kırsal turizmin sürdürülebilir bir anlayışla nasıl devam ettirebileceği konuları irdelenerek bir ilerleme sağlanması daha yapılabilir gözükmektedir.

Kırsal turizmde dönük yapılacak faaliyetlerden önce sürecin bir bütünlük gerektirdiği ve bunun için tek bir hedefe doğru yönelmiş ve ilgili paydaşların birbirlerinin yaptıklarından haberdar olduğu karşılıklı iletişimi mümkün kılacak bir yapılanmanın gerektiği gerçeği ıskalanmamalıdır. Bireysel olarak veya tek başına bir örgüt tarafından yapılan faaliyetler tüm süreci kapsayamayacağından dolayı istenilen verim ve etki yaratılamayacaktır. Paydaşlar arasında iletişimi sağladıktan sonra Fethiye’nin kırsal turizm kapsamında değerlendirilebilecek unsurların genel çerçevesi belirlenmeli ve bu çerçeveye sadık kalınacak şekilde kırsal turizm faaliyetlerinin sürdürülmesine dikkat edilmelidir. Dolayısıyla kırsal turizmin yapılacağı alanlar belirlenmeli ve bu alanlarda ne tür bir yapılaşma, hangi tesislerin inşa edileceği, kapasite kullanım limitleri belirlenmeli ve bu sınırların dışına çıkılıp çıkmadığını denetleyecek bir oluşum gerçekleştirilmesi kırsal turizmde istenilen seviyeye çıkılmasına yardımcı olacaktır.

Birbirinden kopuk çalışmaların kırsal turizm için daha etkili hale getirilebilmeleri için liderlik görevini üstlenebilecek bir oluşum gerekli görülmektedir. Kırsal turizmi geliştirmeye yönelik faaliyetlerin takibini ve ilgili aktörler arasında eşgüdümü sağlayacak bir örgüt olarak Fetav en uygun aday olduğu düşünülmektedir. Çünkü Fetav’ın kurucuları ve üyeleri arasında çalışma kapsamında görüşülen STKlar, meslek örgütleri ve yerel yönetim yer almaktadır. Resmi otoriteyi ve dışındaki aktörleri bu şekilde bir araya getiren bir oluşum kırsal turizmi koordine etmede etkin bir şekilde yer alması, başarı şansını artıracaktır ve Fethiye’de kırsal turizm konusunda çok sesliliği inşa etmeye önemli katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada görüşülen STKlar ve yerel yönetim kırsal turizmin öneminin farkındadır. Bundan sonraki çalışmalarda tüm paydaşları bir araya nasıl getirebileceğinin irdelenmesi başlangıç noktasını oluşturabilir. Daha sonra kırsal turizmin dile getirilen sorunlarının kök nedenlerini daha derinlemesine ele alınabilir. Kırsal turizmle ilgili çalışmalarını koordine edebilecek bir ekibin varlığı, süreçlerin tanımlanması ve projelendirilmesi, halkın bilinçlendirilmesi, tanıtım faaliyet-

lerinin gerçekleştirilmesi gibi Fethiye’de kitle turizminden alternatif turizm türlerine doğru geçişi planlamaya dönük olarak yapılacak çalışmalar, kırsal turizm gibi alternatif turizm türlerinde izlenecek yolun daha belirgin olmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- [1] Adyia Bright, Stoffelen Arie, JENNES Britt, Van-nesta Dominique and Ahebwa Manyisa W. 2015. Analysing Governance in Tourism Value Chains to Reshape Tourist Buble in Developing Countries: The Case of Culture Tourism in Uganda, *Journal of Ecotourism*, 1-17.
- [2] Avcı Mücahit. 2007. Yönetişim Çerçevesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Değişen Rolü ve Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir İnceleme: Isparta İli Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta
- [3] Aydın Ekrem ve Selvi Murat Selim. 2012. Kırsal Turizm Tanıtımında Yerel Paydaşların Rolü: Arhavi Örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 2(2), 133-144.
- [4] Berg Bruce L. 2007. *Qualitative Research Methods For The Social Sciences*, Altıncı Baskı, Pearson Education Inc., Boston.
- [5] Berno Tracy and Kelly Bricker. 2001. Sustainable Tourism Development: The Long Road From Theory To Practice, *International Journal of Economic Development*, 3(3), 1-18.
- [6] Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu. 1999. Sustainable Tourism: A Non-Governmental Organization Perspective, *Tourism and Sustainable Development BackGround Paper 4* 19-30 Nisan 1999 7. Session, New York.
- [7] Bozok Düriye, Kılıç Arzu, Cevizkaya Gülhan. 2014. Butik Ürünlerin Kırsal Turizmin Gelişimine Etkileri Konusunda Yerel Halkın Algılarının Belirlenmesi: Gönen Örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 4(2), 67-75.
- [8] Cassagrandi Renato and Rinaldi Sergio. 2002. A Theoretical Approach to Tourism Sustainability, *International Institute for Applied Systems Analysis Interim Report Laxenburg*, 1-19
- [9] Chuang Shu-Tzu. 2010. Rural Tourism: Perspectives from Social Exchange Theory, *Social Behavior and Personality* 38(10), 1313-1322.
- [10] Çeken Hüseyin, Karadağ Levent, Dalgın Taner. 2007. Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 8(1), 1-14. <http://www.ekoturizmdernegi.org/> (Erişim Tarihi: 18.06.2015).
- [11] Emekli Gözde, Südaş İlkay, Soykan Füsün. 2007. Göç, Kırsal Kalkınma-Kırsal Turizm ve Türkiye, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 10-15 Eylül 2007 Ankara, 324-340.
- [12] Emimi Tufan E. 2013. Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirlemedeki Rolü: Tüsiad Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 36(2013), 43-56.
- [13] Emimi Tufan Elif. 2013. Sivil toplum Kuruluşlarının Politika Belirlemedeki Rolü: Tüsiad Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 36(2013), 43-56.
- [14] Harman Serhat. 2014. Sivil Toplum Kuruluşlarının Turizm Sistemindeki İşlevleri Üzerine Bir İnceleme, Mus-

tafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 11(26), 343-360.

[14] Kaypak Şafak. 2012. Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14(22), 11-29.

[15] Kuter Nazan ve Ünal Emre H.. 2013. Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmin Önemi, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 13(2), 192-201.

[16] Morgül Mercan Ş. 2006. Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

[17] Moscardo Gianna. 2014. Tourism and Community Leadership in Rural Regions: Linking Mobility, Entrepreneurship, Tourism Development and Community Well Being, Tourism Planning & Development 11(3), 354-370.

[18] Mylonopoulos Dimitrios, Moira Polyxeni and Partheis Spyridon. 2010. The Ngo's Contributon to Sustainable Tourism Development: The Case of Greece, Proceedings of The 2010 Annual International Society of Travel and Tourism Educators (ISTTE) Conference 18-22 Ekim 2010 Board Carnival Cruise Line's Paradise, 140-154

[19] Panyik Emese. 2015. Rural Tourism Governance: Determinants of Policymakers' Support for Tourism Development, Tourism Planning & Development 12(1), 48-72.

[20] Pavlovich Kathryn. 2003. The Evolution and Transformation of A Tourism Destinastion Network: The Waitomo Caves, New Zeland, Tourism Management 24(2003), 203-216.

[21] Soykan Füsün. 2003. Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi 12(2003), 1-11.

[22] Soykan Füsün. 1999. Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Birleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm, **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi** 10(2), 67-75.

[23] Uçar Metin, Uçar Hatice, Kurnaz Alper, Kurnaz Akyurt Hande. 2012. Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14(22), 75-82.

[24] Yıldırım Ali ve Şimşek Hasan. 2004. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemi, Dördüncü Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.

[25] Yılmaz Özdemir G. ve Gürol Kafa Neşe. 2012. Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14(23), 23-32.